

FEDERAL İLETİŞİM KOMİSYONU (F.İ.K.)

Yrd. Doç. Dr. Serkan ÇINARLI*

ÖZET

Bu çalışmada, ABD radyo-televizyon yayıncılığında federal düzeyde düzenleyici kuruluş faaliyetlerini yürüten Federal İletişim Komisyonu ele alınmaktadır. Tarih itibarı ile Radyo-Televizyon yayıncılığının doğduğu yer sayılan ABD'de söz konusu alanın idari ve teknik açıdan düzenlenmesi noktasında da Dünya'ya öncülük etmiştir. Bu bağlamda, bu çalışma adı geçen kuruluşun genel bir çerçevesini çizmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Federal İletişim Komisyonu, Düzenleyici Kuruluş, Radyo-Televizyon

FCC FEDERAL COMMUNICATIONS COMMISSION

ABSTRACT

In this study, we aim to study, the federal regulatory agency in the field of radio and television broadcasting, in the U.S.A: Federal Communications Commission. Historically, the U.S.A has been the cradle of the Radio-Television broadcasting, as well as, has pioneered the world in on the issue of technical and administrative regulation of the said area. In this context, this study aims, to outline a general framework of this regulatory agency.

Key Words: Federal Communications Commission, Regulatory agency, Radio-Television

GİRİŞ

Genel Radyo-Televizyon yayıncılığı yayını gerçekleştiren kuruluş ve amaca göre *kamusal yayıncılık* ve *özel sektör yayıncılığı* olmak üzere iki başlık altında ele alınabilir. Kamusal yayıncılık, “kamu hizmeti için, ülkenin geneline ve vatandaşların bütününe yönelik, kamu tarafından finanse edilen ve denetlenen, halkın eğitimi, bilgilendirilmesi, olaylardan haberdar edilmesi” gibi ilkeleri amaç edinen, kamu tüzel kişilikleri tarafından yürütülen özerk ve tarafsız yayıncılık anlayışını ifade etmektedir. Özel yayıncılık ise, kar amacını hedef almakta, reklam ve sponsor gelirleri ile varlığını sürdürmektedir. Kar amacının doğal bir sonucu olarak özel yayıncılık kuruluşları yayıncılığının seçiminde, kamu yararından çok “reyting kavramı” ile tanımlanan izleyici ve

---

* İzmir Üniversitesi Hukuk Fakültesi

dinleyici ölçümleri bağlamında hedef kitlenin tercihlerini temel almaktadır. Radyo-Televizyon yayıncılığının kamusal boyutu dikkate alındığında, özel sektör çıkarları ile kamu yararı arasındaki dengenin kurulabilmesi için bu alanın kamusal yetkilere sahip düzenleyici kuruluşlar tarafından yönlendirilmesi ve düzenlenmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. ABD, özel girişimcilerin belirleyici unsurunu teşkil ettiği Radyo-Televizyon yayıncılığı ve bunun sonucunda yayıncılığın düzenlenmesi için oluşturulan kurul bağlamında diğer gelişmiş ülke yayıncılığının denetlenmesinde bir model teşkil etmiştir. Öte yandan ABD’de sınırlı da olsa kamusal yayıncılık olgusu kendisine bir yer bulabilmiştir. Burada kamusal yayıncılık “Kamu Yayın Hizmetleri” (Public Broadcasting Service, PBS) adıyla yapılmakta ve bu ortak bir çatı altında birleşen yüzlerce dernek, üniversite, yerel yönetim gibi kamu hizmetini amaçlayan kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen yayıncılık faaliyetlerini yerine getirmektedir. ABD’deki bu sınırlı kamu yayıncılık anlayışının karşısında özel sektör anlayışının belirleyici olduğu yayıncılık anlayışı hakimdir. Gerçekten de ABD’de yayıncılık sektörünün asıl belirleyici unsuru özel sektör olmuş ve kamu yayıncılığı ya da “kar amacı gütmeyen” yayıncılık ikinci planda kalmıştır (Avşar ve Öngören, s.19-33)¹.

1. ABD’DE RADYO-TELEVİZYON YAYINCILIĞININ DÜZENLENMESİ

ABD’de radyo televizyon yayıncılığının düzenlenmesi federal düzeyde gerçekleştirilmektedir. Eyaletler, bu konuda herhangi bir yasal düzenleme yapamazlar (Pember ve Calvert, s. 678). Bu durumun nedeni, doğası gereği sınır tanımayan yayın olgusunun yapay biçimde oluşturulmuş eyalet sınırları ile kısıtlanamamasıdır (Gillmor vd, s.282).

Radyo yayıncılığının düzenlenmesini tetikleyen ilk olay, 1909 yılında gerçekleşen bir deniz kazasında, kazaya karışan gemilerden birisinin göndermiş olduğu radyo sinyalleri yolu ile ulaşan SOS mesajı sayesinde yaklaşık 1500 kişinin hayatının kurtarılması olmuştur. Bunun üzerine Kongre, 1910 yılında çıkardığı bir kanun ile belirli şartları taşıyan gemilerde radyo iletim sistemi bulundurmaya mecbur tutmuştur. Öte yandan bu düzenleme gemilerin güvenliğini sağlamaya yeterli olmamıştır. Radyo frekanslarının amatör radyocular tarafından yoğun bir şekilde kullanılmasının yarattığı düzensizlik, gemilerin gönderdiği sinyallerin zamanında muhataplarına ulaşmasını engellemiştir. Ünlü Titanik kazasının nedenlerinden birisi olarak da bu durum gösterilmiştir. Bunun üzerine Kongre 1912 yılında çıkardığı bir kanun ile radyo

---

¹ Bu konuda bkz: “Television in the United States”
http://en.wikipedia.org/wiki/Television_in_the_United_States

yayıncılığı yapabilmek için federal hükümetten ruhsat alınması şartı getirmiştir. Ancak bu kanunda da ruhsat alma şartları ayrıntılı olarak düzenlenemediğinden uygulamada yetersiz kalmış ve bu yetersizliğin giderilmesi için Kongre 1927 yılında çıkardığı Radyo Kanunu ile ruhsat vermeyi “kamu yararı”, “gereklilik” ve “elverişlilik” şartlarına bağlamıştır. Bu kanunu 1934 yılında çıkarılan İletişim Kanunu (Communications Act) takip etmiştir (Siegel, s. 427-430).

Bugün itibarı ile radyo-televizyon yayıncılığının idari bir otorite tarafından düzenlenmesinde üç temel neden gösterilmektedir: Frekans spektrumunun sınırlı oluşu, televizyon yayınlarının yazılı basından farklı olarak, kimi zaman izleyicilerin kontrolü dışında olumsuz mesajları iletme özelliği ve çocukların korunması (Siegel,s.434). Bu nedenlerden ilki ile ilgili olarak, elektromanyetik spektrum, sınırlı ve kıt bulunan kamuya ait bir kaynak şeklinde nitelendirilmektedir. Bu yapı üzerinde çok sayıda kişi ve kuruluş tarafından yayın arzının bulunması bir kargaşa yaratmış ve frekansların adil dağıtım ve kullanımı sorunu zorunlu hale gelmiştir. Bu bağlamda F.İ.K radyo-televizyon yayınlarının spektrum üzerindeki akışında bir nevi “trafik polisi” rolü üstlenmektedir (Gillmor vd., s. 280-282). İkinci olarak öne sürülen iki gerekçe, radyo-televizyon yayınlarının “yayıma” ve “izinsiz girme” özellikleridir. Başka bir deyişle, özellikle edep-ahlaka aykırı, açık saçık yayınlara muhatapın kendi iradesi dışında söz konusu yayınlara maruz kalabilme olasılığıdır. Radyo-televizyon cihazlarının belirli bir program takip etme niyeti olmasa dahi kimi evlerde sürekli açık olması karşısında yayın muhataplarının korunması gerekliliği, bu doğrultuda dile getirilen temel argümanlardan birisidir. Hiç şüphesiz bu durum çocukların ahlaki ve psikolojik gelişimi dikkate alındığında daha belirgin bir hale gelmektedir (Gillmor vd, s. 280-282).

F.İ.K, 1934 tarihinde çıkarılan, İletişim Kanunu (Communications Act) ile federal düzeyde bir bağımsız idari otorite şeklinde kurulmuştur. Adı geçen kanun, Komisyon’a radyo, eyaletler arası telefon ve telgraf iletişimini düzenleme yetkisi vermektedir. Yine aynı kanun “radyoların kullanımının kamu yararına gerçekleştirilmesi” için Komisyon’u gerekli önlemleri alması hususunda yetkili ve sorumlu kılmaktaydı (Rosenblat, s. 169).

Komisyon bağımsız sıfatına rağmen gerek üyelerinin göreve gelişi gerekse işleyiş sürecinde yasama (Kongre), yürütme (Başkan) ve yargı organları ile doğrudan iletişim halindedir. Beş kişiden oluşan komisyonun üyeleri, beş yıllığına senatonun onayı ile Başkan tarafından atanır. Bir dönemde üç üyeden fazlası aynı partiden olamaz (Pember ve Calvert, s. 678). Bundan başka, F.İ.K mali açıdan özerk değildir. Finansmanı genel bütçe içinden Kongre’nin ayırdığı kaynak ile sağlanır. Bu nedenle F.İ.K’in siyasi açıdan oldukça fazla bir etkiye maruz kaldığı söylenmektedir (Gillmor vd. s. 290-291; Rosenblat, s. 170).

F.İ.K, 2000'den fazla çalışanı ve hukukçu, teknik eleman ve ekonomistler ile beraber geniş bir bürokrasi ağına sahiptir. Kurum, işleyişi bakımından Kitle İletişim, Kablolü Yayınlar, Ortak İletim Dairesi, Uluslararası İlişkiler, Kanun Uygulama, Müşteri Bilgi Hizmetleri ve Telsiz Telekomünikasyon dairesi olmak üzere yedi ana büroya ayrılmıştır (Siegel, s.430). Bundan başka, hukuki ve teknik konularda bilgi ve danışma sağlayan daireler mevcuttur. Bunlardan Denetleme Kurulu (Review Board) ve İdare Hukuku Yargıçları Dairesi (Office of Administrative Judges) hukuki anlamda bir mahkeme olmamakla birlikte önüne gelen uyuşmazlıkları karara bağlama yetkisine sahiptir. Öte yandan bu organların verdikleri kararlar hakkında son söz yine Komisyon'a aittir (Gillmor vd. s. 290).

Komisyon'un görev alanında çeşitli kuralların ön görme ve düzenleyici işlem yapma yetkisi vardır. Ancak komisyonun tüm faaliyetleri 1934 tarihli yasaya dayanmaktadır. Öte yandan, adı geçen yasa kimi konularda -örneğin siyasi adayların seçim konuşmalarında konuşacakları sürenin belirlenmesi- doğrudan uygulanabilir ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Kimi konularda ise genel uygulamada farklı sonuçlara yol açabilecek "kamu yararı", "gereklilik" ve "elverişlilik" gibi ilkelere yer vermekle yetinmektedir (Pember ve Calvert, s. 678).

2. F.İ.K'İN YETKİLERİ

1934 tarihli kanuna göre F.İ.K'in radyo ve televizyon yayınlarını sansür yetkisi yoktur. Öte yandan geniş çaplı yetkileri dikkate alındığında Radyo-Televizyon yayınlarını gerçekleştirenler Komisyon ile iyi geçinmek zorundadır. Komisyon'un yetkileri arasında en önemlileri yaptıkları yayınlarla yasaları ihlal eden yayıncılara para cezası uygulamak, yayın ruhsatı vermek ve bu ruhsatları yenileme yetkisi gelmektedir. Yine bu bağlamda Komisyon; istasyonların sınıflandırılması, ruhsat sahiplerinin kullanması için gereken teknik donanımların belirlenmesi, istasyonların yayın yapabileceği gün ve saatlerin belirlenmesi, dalga uzunluğu ve frekansların tahsisi gibi yetkilere sahiptir (Pembert ve Calvert, s. 679).

2. 1. Ruhsat Vermek

Yayın ruhsatı verme yetkisi FİK'in sahip olduğu en önemli yetkilerden birisidir. Ruhsat sekiz yıllığına verilir ve bu sürenin sonunda yenilenmesi gerekmektedir. Yenileme kendiliğinden gerçekleşmemekle birlikte 1996 yılında çıkarılan bir kanun çerçevesinde, mevcut ruhsat sahibi yasalara açıkça aykırı yayında bulunmamış ise ruhsatı yenilenir. Yayıncılar, yeni bir istasyon için ruhsat alma zorunluluğu yanında, güç artırımı, anten yüksekliği veya konumunun değiştirilmesi ve istasyonun satılması gibi işletmeye ait birçok teknik değişiklik için F.İ.K'in onayını almak zorundadırlar (Pembert ve Calvert, s 679-682).

2.2. Radyo Televizyon Yayıncılığını Yönlendirecek İlkeleri Belirlemek

ABD’de Radyo-Televizyon yayıncılığına ilişkin etik ilkeler Kongre’nin çıkardığı yasalar doğrultusunda F.İ.K tarafından oluşturulur. Yukarıda belirtildiği gibi 1934 tarihli kanun, Radyo-Televizyon yayıncılığının “kamu yararı”, “gereklilik” ve “elverişlilik” olmak üzere üç temel ilke tespit etmiştir. Bu kavramların muğlaklığı ve sübjektifliği düşünüldüğünde, uygulamada Komisyon’un tutunduğu tutum yayıncılık politikalarının belirlenmesinde temel teşkil etmektedir. Bu doğrultuda, Komisyon’un uygulamada yanlış haber sunan, çocuk programlarında belirtilen sınırları aşacak biçimde reklam yayınlayan kanalları ciddi biçimde cezalandırdığı gözlenmektedir (Middleton vd, s. 529).

Komisyon ilkeleri belirlerken kural koyma, uyuşmazlık çözümü ve duyuru olmak üzere üç farklı araçtan faydalanmaktadır. Bunlardan ilki yürütmenin düzenleyici işlemleri mahiyetinde olup, yayıncılık ve işleyişle ilgili ana kuralları düzenleme altına almaktadır. İkinci araçla ilgili olarak, kimi durumlarda Komisyon’un, yayınlarla ilgili izleyicilerden gelen herhangi bir şikayet veya anlaşmazlık sonucunda meydana gelen uyuşmazlıkların çözümü esnasında kuralları belirlediği gözlenmektedir. Bu doğrultuda, örneğin ahlaka aykırı yayımlarla ilgili kurallar, bu usul çerçevesinde meydana gelmiştir. Üçüncü yöntem gelince, Komisyon bazı durumlarda herhangi bir uyuşmazlık olmaksızın ve de kural koyma usullerine başvurmaksızın kimi kuralları belirleyebilir. Bu tip kural koyma yöntemi, ilk başta belirtilen kural düzenleyici işlem yapmaya göre daha kolay bir usuldür. Öte yandan bu şekilde belirtilen kuralların yaptırımı ilk iki yöntemle göre daha zayıftır. Yayıncıların, aslında kural olmaksızın Komisyon’un belirli konularda eğilimlerinin belirtildiği bu tip çerçeve duyurulara uymaması halinde para cezasına çarptırılmayacağı kabul edilmektedir. Tabi ki Komisyon’un yayıncının ruhsat yenileme talebini değerlendirirken bu hususu dikkate almasını engelleyen bir neden yoktur (Middleton vd, s. 529-530).

F.İ.K’in çıkardığı kurallarda değişiklik yapması veya yeni kural koymasına ilişkin süreç, vatandaşlar ve kongre gibi kurum dışı aktörler tarafından başlatılabileceği gibi kurum içinden de başlatılabilir. Bu çerçevede, kural koyma veya değiştirilmesine ilişkin bir talep F.İ.K’e ulaştığında, F.İ.K bu talebi ilgili daire veya birime gönderir. İkinci aşamada ise taleplerin bulunduğu bir liste bir hafta boyunca Federal Resmi Gazete’de (Federal Registry) ² yayımlanır ve kamuoyu ve diğer kuruluşlara tartışma ve görüş belirtebilmeleri için 30 günlük süre verilir. Bu sürenin sonunda, ilgili birim Komisyon’dan harekete geçmesini talep ettiği bir gündem belirleme kararı alır. Bunun üzerine

² Ayrıntılı bilgi için bkz: <http://www.gpoaccess.gov/fr/>

Komisyon eğer ilgili konuda somut bir düzenleme yapma eğiliminde ise “Teklif Edilen Düzenleme Duyurusu” (Notice of Proposed Rule Making) veya konunun daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesini istiyorsa, konunun kamuoyunda bir süre daha tartışılabilmesi için Araştırma Duyurusu yapar (NOM). Bu süreçlerin sonunda Komisyon gelen verileri yetersiz görüyorsa ek belge ve rapor yayımlanmasını isteyebilir. Herhangi bir kural değiştirilmesi söz konusu ise bu durum resmi bir rapor ve düzenleme şeklinde Federal Resmi Gazete’de yayımlanır. Bu değişim üzerine kamuoyundan yeni bir dönüt gelirse Komisyon’un değişiklik yapılmasına yönelik ek bir rapor yayımlama yetkisi de mevcuttur (Crech, s. 9).

3. KOMİSYONUN DENETLEME İŞLEVİNİ YERİNE GETİRMESİ

Komisyon yayıncılık ile ilgili kuralların gözetilmesini gerçekleştirmek için para cezası ve ruhsat yenilemenin reddi gibi iki temel araca sahiptir. Komisyon re’sen hareket etmek yerine şikayet üzerine harekete geçme uygulamasını geleneksel bir şekilde uygulamaktadır. Öte yandan 90’lı yıllardan itibaren herhangi bir siyasi görüş ve/veya kişinin dengesiz propagandasının yapılması ile çocuk programlarında reklam sınırının aşılması konularında kendiliğinden denetleme yöntemine başvurduğu da gözlenmiştir. Komisyon para cezası vermeden önce kınama mektubu gönderme, ilgili yayın kuruluşundan söz konusu sorunu gidermesini isteme gibi önlemler de alabilir. Para cezası uygulaması, ilgili kanalın kapatılması ile kıyaslandığında hiç şüphesiz çok daha makul bir ceza olarak yorumlanmaktadır (Middleton, s. 531-532).

Ruhsat verme ve yenileme de Komisyon’un yayın kuruluşları karşısında sahip olduğu bir diğer hukuki silahtır. Yukarıda belirtildiği gibi, bir televizyon kanalının kuruluşundan devrine birçok teknik değişiklik için F.İ.K onayı gerekmektedir. Komisyon bu süreçte ilgili kuruluştan gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi düşündüğü yayınlar hakkında bilgi isteyebilir. Komisyon, ruhsat yenileme sürecinde ilgili kanalın “kamu yararı” ilkesine uygun yayın yapıp yapmadığını denetlemekle yetkilidir. Bu bağlamda, kanalların belgesel, çocuklara yönelik eğitim, din ve zirai eğitim gibi konularda programlar yapmasının ruhsat süresinin uzatılması sürecinde yardımcı olduğu gözlenmiştir. Öte yandan Komisyon, bu yetkisini geniş yorumlamakta ve uygulamada ruhsat yenileme isteklerini teknik sorunlar söz konusu olduğunda ret edebilmektedir (Middleton, s. 531-532).

Komisyon para cezası verme gibi yaptırımları re’sen değil ancak şikayet üzerine uygulayabilir. Bu bağlamda bir izleyicinin, örneğin edep ve adaba aykırı bir yayınından bahisle, herhangi bir yayın organı hakkında soruşturma başlatılması için şikayetini gerekli belgeleri ile Komisyon’a yapması gerekmektedir. Komisyon görevlileri, ilgili kanunlara aykırılık olup olmadığı

hususunda karar verebilmek için yeterli bilgi olup olmadığı doğrultusunda gerekli incelemeleri yapar. Eğer görevliler, kanuna aykırılık olabileceği kanaatine varırlarsa ilgili yayın kuruluşuna bir soru mektubu göndermek suretiyle soruşturmayı başlatırlar. Eğer şikayet dilekçesi herhangi bir ihlalin olduğu yönünde bir bilgi içermiyorsa şikayet edene iade edilir. Bu durumda şikayetçi ek bilgi sunmak suretiyle şikayetini yenileyebilir veya aynı şekilde Komisyon'a itirazda bulunabilir. Üçüncü ihtimal olarak eğer şikayetçinin dilekçesinde bulunan veri ve bilgiler, kanunların herhangi bir şekilde ihlal edilmediği kanaatini oluşturabilecek içerikteyse şikayet reddedilir. Bu durumda da şikayetçi görevlilerin şikayet dilekçesini yeniden incelemesini isteyebilir veya Komisyon'a itirazda bulunulabilir (Rosenblat, s.173).

Sonuç olarak Komisyon'un yayın kuruluşlarına yaptırım uygulayabilmesi için izleyicilerden şikayet gelmesi gerekmektedir. Bu durum her ne kadar kamu yararına gibi görünse de uygulamada, belirli bir konuya odaklanmış olan siyasi veya ekonomik çıkar gruplarının F.İ.K nezdinde gerçekleştirdikleri başarılı lobi faaliyetleri sayesinde, ayrıca ideolojik ve dini açıdan aşırı uçta ve azınlıkta kalan ancak siyasi açıdan aktif olan grupların, Radyo-Televizyon yayınları üzerinde haksız bir nüfuza sahip olmaları sonucunu doğurduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir (Rosenblat, s.175).

Para cezası ve ruhsat vermeye ek olarak Komisyon'un "kaş kaldırma" (raised eyebrow) olarak adlandırılan uygulamasından bahsetmek gerekir. Bu uygulamada Komisyon, herhangi bir yaptırımda bulunmaz. Sadece kanal veya kanallara, yayıncılık bağlamında belirli davranışı sergilemesini veya sergilememesini tavsiye eder. Yayıncılar bu tavsiyelere bir sonraki dönemdeki lisans yenileme sürecinin kolay geçebilmesi için uymaktadırlar. Örneğin, Komisyon 1971 yılında yayıncıların uyuşturucu kullanımını öven şarkıları yayınlaması halinde sorumlu tutulabileceklerini duyurmuş ve yayınlanmaması tavsiye edilen 22 şarkının listesini yayımlamıştır. Dönemin Radyo-Televizyon kanalları bu tavsiyeye sıkı bir şekilde uymuş, hatta kimi kanallar risk almamak adına adı geçen listeye kendilerince uygunsuz gördükleri şarkıları dahi eklemişlerdir (Siegel, s. 534).

Yakın zamandaki uygulamalar, F.İ.K'in oldukça muhafazakar eğilimler sergilediğini düşündürmektedir. Hundt'a göre F.İ.K'in faaliyet gösterdiği yaptırım ve caydırma sistemi, geneli itibarı ile McCarty döneminden beri düşünce özgürlüğüne en büyük tehdidi teşkil etmektedir. Yazara göre birçok kişi F.İ.K'in, Irak savaşı başta olmak üzere, medya kuruluşlarının hükümetin siyasi politikalarının halk tarafından benimsenmesine yönelik yayın yapmaları için "örtülü tehdit" mekanizmaları geliştirdiğine inanmaktadır (Hundt, Gomes s. 192-193). Bunun yanında Federal Hükümeti'n son yıllarda geçmişe oranla çok daha fazla para cezasına hükmetmekte olduğuna dikkat çekmekte ve bu

doğrultuda yasalarda adap ve edebe aykırılık kavramlarının F.İ.K'e geniş bir takdir alanı bırakacak şekilde belirsiz bir dille düzenlenmiş olmasını eleştirmekte, Komisyon yaptırımlarına karşı sanatçıların çok az kanun yolu bulabilmesinin de bu konuda belirleyici olduğunu ileri sürmektedir.

Federal Yasa, ABD'de basın yayın organları yoluyla, müstehcen (*obscene*), küfürlü (*profane*) ve edep-adaba aykırı (*indecent*) içeriğin yayınlanmasını yasaklamaktadır. F.İ.K'in tanımıyla edep-adaba aykırılık, "bağlam ve çağdaş kamu yayıncılık standartları" dikkate alındığında, "alenen saldırı niteliğinde olan cinsel ve boşaltım organları ve faaliyetlerini gösteren veya tasvir eden dil veya içerik" olarak tanımlanmaktadır. Birçok yayıncı bu tanımın Komisyon'a çok geniş bir takdir yetkisi tanıyacak bir şekilde belirsiz olduğu doğrultusunda eleştiri getirmektedir. Öte yandan konu ABD Yüksek Mahkemesi'nin önüne gitmiş, mahkeme bu tanımın anayasaya aykırı olmadığı kanaatine varmıştır (Rosenblat, s.177).

ABD Yüksek Mahkemesi, müstehcen içerik ile edep-adaba aykırı içerik arasında bir ayrıma gitmekte, bunlardan ilkinin düşünce özgürlüğü kapsamına girmediğini ancak edep-adaba aykırılığın girebileceğini belirtmektedir. Başka bir deyişle, edep-adaba aykırı söz ve içerik "müstehcen"e göre toplum ahlakına daha hafif nitelikteki saldırıları nitelemek için kullanılmaktadır. Öte yandan Mahkeme'ye göre, Radyo-Televizyon yayıncılığı gibi kendine has özellikleri olan faaliyetler çerçevesinde düşünce özgürlüğü meselesine daha dikkatli yaklaşması gerektiği ve düşünce özgürlüğü ile küçüklerin korunması başta olmak üzere kamu çıkarlarının diğer boyutları arasında makul bir dengenin oluşturulması gerektiği kanaatindedir. Bu doğrultuda Mahkeme, F.İ.K'in günün belirli saatlerinde Radyo-Televizyon yoluyla, küfürlü ve edep-adaba aykırı söz ve içeriğin yasaklama ve cezalandırmasını anayasaya aykırı bulmamaktadır. Mahkeme, bu yaklaşımında, yukarıda bahsi geçtiği şekliyle radyo-televizyon yayınlarının yayılma ve izinsiz girme özelliklerine dayanmaktadır. Bu özellikleri ile radyo-televizyon yayınları henüz okuma yazma bilmeyen çocuklara bile ulaşmakta ve bu çocukların ruhsal gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır (Gomes, s. 206).

Kanun yollarının karmaşık ve çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlandığının altını çizen Rosenblat da alaycı bir dille F.İ.K'in, radyo ve televizyonları ahlaksızlıktan arındırmak için bir "haçlı seferi" başlattığını ileri sürmekte ve yayıncıların büyük oranda oto-sansür uyguladıklarını belirtmektedir. Bu doğrultuda, "göğüs uçlarının mozaiklenmesi" ve "argo sözlerin duyulmasının engellenmesi" gibi uygulamalar Türk televizyonlarında da hiç yabancı olmadığı tutumların benimsendiği hissini uyandırmaktadır.

SONUÇ

Yüzyılın başında başlayan radyo ve devam eden süreçte ona eklenen televizyon yayıncılığı alanında faaliyet gösterenlerin sayıca fazlaşması, sınırlı frekans karşısında radyo-televizyon yayıncılığının düzenlenmesi gerekliliği doğurmuştur. İlk başlarda sadece teknik gerekçe ve kaygılarla gündeme gelen bu olgu zaman içerisinde radyo-televizyon yayıncılığının toplumun çıkarları ve kamu yararı doğrultusunda gerçekleştirilmesi gibi söylemlerle desteklenerek, yayıncıların içeriklerinin denetlenmesinin meşru hale geldiği bir yapıya bürünmüştür. Medyanın toplumsal eğitim, dayanışma ve barışın gerçekleştirilmesindeki rolü büyüktür. Öte yandan, bu idealler, siyasi iktidarın özgür medyayı baskı altına alması ve sansürlemekte kullanması, basın ve düşünce özgürlüğü açısından büyük tehlike teşkil etmektedir. Dünya üzerinde demokrasi ve düşünce özgürlüğü açısından gelişmiş ülkeler arasında sayılan A.B.D’de son yıllardaki sınırlandırıcı eğilim kaygı vericidir. Bu örneğe bakıldığında, Türkiye için de alınması gereken derslerin bulunduğu şüphesizdir.

KAYNAKÇA

AVŞAR Zakir ve ÖNGÖREN Gürsel (2003), **Radyo Ve Televizyon Hukuku**, İkinci Baskı, Ankara: Piramit Yayınları

Creech, Kenneth, (2003), **Electronic Media Law and Regulation**, 4. Baskı, Amsterdam: Focal Press

Gillmor, Donald M. Barron, Jerome A. Simon, Todd F. ve Terry, Herbert A.,(1996) **Fundamentals Of Mass Communication Law**, St. Paul, Minn. :

Gomes Nasoan Sheftel, (2006), Your Revolution: The Federal Communications Commission, Obscenity And The Chilling Of Artistic Expression On Radio Airwaves”, **Cardozo Arts & Entertainment** Vol. 24, ss. 191-227

Hundt Reed, 2005 Regulating Indecency: “The Federal Communication Commission’s

Threat To The First Amendment”, **Duke Law & Technology Review** No. 13,

Middleton, Kent R. Chamberlin, Bill F. ve Bunker, Matthew D. (1997) **The Law of Public Communication**, New York : Longman,West Pub.,

Pember, Don R ve Calvert, Clay (2007) **Mass Media Law: 2007-2008 Edition** Boston, Ill.: McGraw Hill

Yrd. Doç. Dr. Serkan ÇINARLI

Rosenblat Geoffrey, (2006) “Stern Penalties: How the Federal Communications Commission and Congress Look to Crackdown on Indecent Broadcasting. **Villanova. Sports & Ent. L.J.** Vol 13 167-205)

Siegel, Paul,(2002) **Communication Law in America**, Boston, Mass. : Allyn and Bacon

Trager Robert, Russomano Joseph ve Ross, Susan Dente, (2007) **The Law of Journalism & Mass Communication** Boston (e.t.c.): McGraw Hill